

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

Quintu[m] remedi[u]m [con]tra luxuria[m] est fugere potu[m] vini na[m]
vinu[m] i[m]moderate sumptu[m] est formentu[m] libidinis vt dicemus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

diſne ordo victoꝝ eligit. Eiecit nos etib; de paradifo: reducat eſuries. Hec Au-
gu. Ambroſius q̄q; in epla quā ſcribit vercellenſi eccleſie: ita inq̄r. Quid autē
pulcrius abſtinentia eſſe pōt q̄ facit etiā iuuētutis annos ſenescere vt fiat mox
ſenectus. Nāq; vt redūdantia ciboꝝ ac temulētia etiā marurtoꝝ etas caleſcit
Ita mitigaſ iuuētutis ferocitas epulaz p̄ſimonia. Libo em flāma alſi ac deſ-
ſicit. Siquidē fenū: ſtipula: lignū: oleū: alia hmōi alimēta ignis ſunt q̄b; paſci-
tur: ea ſi detrahas: vel non ſuggeras etiā ignis ſopit. Similit̄ q̄ vapor corpis
inſtruēs libidīnē cito alit̄ aut m̄nuſſi: cibo excitat̄: cibo ſoluit̄. Hec Ambroſi?

Et deuot̄ doctor Bern̄. in epla ad Robertū: d̄r ſic. Vlnū z ſicera muſum
z pinguta corpori millrāt nō ſp̄it: fr̄ituris nō aīa ſaginat̄: ſed caro: p̄per: z̄nū
ziber: c̄imīnū: ſaluſa: z mille hmōi ſpēs ſalſamētoꝝ: palatū delectāt ſz libidīnē
accēdūt. Prudent̄ ſobrieq; puer ſanti ſatis eſt ad om̄e p̄dimentū ſal cū fame: q̄
ſola nō expectata neceſſe eſt alias atq; alias ſuccis extraneis p̄fici p̄mixtiōes:
q̄ videlicet z palatū reparēt: gulā puocēt: excitēt appetitū. Hec Bern̄. Nota
quātā moderantia tā in cibo q̄ in potu ſeruauerit deuotiſſim̄ doctor Bernar-
dus vt ſuā pudicitia custodiret. Nā de ſe in quodā ſmone: ita inq̄r. Abſtinebo
a vino qz in vīno eſt luxuria: aut ſi inſirm̄ ſum modico vtar. Abſtinebo a car-
nib;: ne dū n̄m̄is nutriā carnē ſimul z carnis nutriā vicia: Panē ip̄m cū men-
ſura ſtudebo ſumere ne onerato ventre ſtare ad orandū tedeat. Sed ne ſimpl̄
et quidē aqua in gurgitare me aſſueſcam ne diſtenſio ventris vſq; ad titillatio-
nē p̄tingat libidinis. Hec Bernardus. Patet itaq; q̄ abſtinentia eſt optimū re-
mediū p̄ra venerea. Sicut em̄ ignis extinguitur lignozum ſubtractione: z
aquarū inuſſione. Sic pariſ luxuria duob; modis extinguit̄: ciboꝝ ſubtractio-
ne: quia ſicut ille qui ligna ſubtrahit ab igne: ignem extinguit: ſic qui cibum
corpori ſubtrahit luxuriam refrēnat z impedit. Unde Bernardus ait. Car-
nem oportet reſtringere nō extinguerē: reprimere non opprimere: ſeruat non
ſeuat: ancilleſ nō domineſ. Alioquin qui ſm carnem vixerit moriet̄. Secun-
do ignis materialis extinguit̄ aquaz inuſſione: ſic luxuria vel ignis carnalita-
tis extinguit̄ cū oratiōe z lachrymaz inuſſione. Idcirco nō m̄z ſi eo tpe q̄n il-
li vetuſtiſſim̄ p̄res n̄ri q̄ ſolūmodo comedebāt ſimplicita: florebat̄ p̄tutes tēpe-
rātē: pudicitia: caſtitas: honeſtas: p̄nēntia. p̄ginitas. Hinc Iuuenal̄ in ſaty-
ra. vj. z eſt p̄ncipiū ſatyre: ſic ait.

Eredo pudicitia: ſaturno rege moratam
In terris: vſſamq; diu: cū frigida paruas
Preberet ſpelunca domos: ignēq; laremq;
Et pecus z domīnos: cōmunis clauderet vmbra.
Silueſtrē montata thorum: cū ſterneret z vxor.
Frondeb;: z culmo vicinarūq; ferarū.

Pellibus. Hec Iuuenalis. Et dicitis ergo liquet ad purum q̄ ſatietas n̄m̄ia:
prouocat hominem ad venerea: ſed parcitas z abſtinentia custodes ſunt hone-
ſtatis atq; pudicitie.

Quintū remediū p̄ra luxuriā eſt fugere potū vīni. nā vīnū imoderate ſum-
ptū eſt fomentū libidinis vt dicemus.

Vnes ſapientes vna voce affirmāt q̄ vīnū imoderate ſumptū ſit fomē-
tū luxurie: ideo vīnū d̄r a vena eo q̄ venas ſanguine cito repleat: ex qua
repletionē cauſat̄ abundantia caloris z alteratio ſpirituū z inde incitāt
corpus ad venerea. Hinc Salomon Prouer. xx. ca. ait. Luxuriōſa res vīnū et
cōrumelſoſa ebrietas: quicunq; hīs delectatur nō erit ſapient̄. Nota q̄ ſignā-
ter dicit luxuriōſa res vīnum: quia ſm Thom̄ in. ij. q. cxlvj. articu. viij. in re-
ſponſione ad p̄mū argumentū. Ad actū generationis tria p̄currūt: ſcilicet ca-

Nota mo-
derantia
Bernar.

Vlnū eſt
fomentū
luxurie.

De remedijs cōtra

lor: spūs z humor. Ad calorē qdē maxie coopat vinū z alla calefaciētia corp⁹
Ad gñā/ Ad spm aut vident coopari cibaria inflatiua. Sed ad humorē maxie coopera
tionē tria tur vsus carniū: ex qb̄ multū de alimēto generat. Alteratio autē caloris z mul
requunt. tiplicatio spiritūū cito trāsit: sed suba amoris diu manet: z iō magis interdicit
sejunātibz vsus carniū q̄ vini vel leguminū q̄ sunt inflatiua. Hec Tho. Etā
Paul⁹ ad Eph. v. c. inqt. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria: s; impleamini
spūscō. Sup q̄ textu scūs Thomas in cōmento aureo sup epla ad Eph. let
ctioē. vij. eiūsdē capli dr: q̄ cibi z pot⁹ supflu⁹ est causa luxurie: z p̄cipue vinū
qd calefacit z mouet spūs: imo inf oia q̄ multos spūs generat est vinū. vii gene
rat animositatē. Iō puenient docet nos ap̄ls p̄tra hos repleti spūscō q̄ gene
rat feruorē deuotiōis. Sed videam⁹ qd de vino diu⁹ Hierony. dicat. Nā ad
Eustochiū p̄ginē in epla q̄ incipit. Audi filla z vide z inclina aurē tuā ita in
quit. Siquē itaq; in me pōt esse p̄sili: si expro credit h̄ p̄mū moneo: hec obte
stor vt sponsa ch̄i vinū p̄ veneno fugiat. hec aduersus adolescētia p̄ma arma
sunt demonū. Et itez in eadē epla ait. Vinū z adolescētia duplex incendiū vo
lupratis. Itex in eadē epla sic dicit. Plures quippe sunt q̄ cū vino sint sobrie
ctibz largitate sunt ebrie. Etā Hierony. ad Furiā de viduitate seruanda:
epla incipit. Obsecras litteris z supplicis deprecaris: dr sic. Ap̄ls macerat cor
pus suū z aie subijcit impio: ne qd alijs p̄cipit ip̄e nō seruet. Et adolescentula
feruente cibis/ corpore/ de castitate secura est. Neq; p̄o hec dices cōdemno cū
bos q̄s deus creauit ad vtendū cū gratiarū actione. Sed iuuenibz z puellis in
cētua assero voluptatū. Nō ebnet ignes: nō vulcantia tellus: nō vesu⁹ z olym
pus tantis ardoribz estuant vt iuueniles medulle vino plene z vapibz inflam
mate. Et paz infra ita subiungit. Aiunt medici z qui humanoꝝ corpōrū scri
psere naturas. p̄cipueq; Galenus puerorū z iuuenū ac p̄fecte etatis virozū
mulierūq; corpora insito calore feruere: z noxtos esse his etatibz cibos qui ca
lorē augeant: sanitatq; cōdecere frigida queq; in esu z in potu sumere. Sicut
ecōrrario senibz q̄ pituita laborant z frigore calidos cibos z vetera vina p̄des
se. Vñ z saluator. Arrēdite inqt vobis ne forte grauent corpora vestra in cra
pula z ebrietate. Hec Hiero. Propterea Demosthenes q̄ fuit ingenio acu
tissimus ac eloq̄ntissimus fugiebat vinū q̄si venenū. de q̄ Hieronym⁹ refert i
j. libro p̄ Ruffinū scribēs ad Pāmachiū z marcellā liber incipit. Ex vestris z
multoz litteris didici sic dices. Demosthenes plus olei q̄ vini expendisse dr.
z oēs opifices nocturnis semp vigilijs puenisse. Et ad Gaudentiū de Pa
catula puella p̄tinentie destituta: epla incipit. Causa est difficilis paruule scri
bere: ait. Uteris balneis: cure nitida: rubicūdis genis incedis: carnibz vescer
affluis diuitijs: p̄ciosa veste circūdaris: z iuxta serpentē mortifex secure dor
mitare te credis. Iterū Hieronymus ad Cellantiaz: epistola incipit. Uerus
scripture celebrata sententia est. Ante finē eiūsdē epistole dicit sic. Laue ne si
sejunare aut abstinere ceperis te putes esse tā sanctā. hec em virtus adumētū
est: nō p̄fectio sanctitatis. magisq; id puidendū est ne tibi hec cū licita prem
nas securitate quandā illicitoz faciat. Quicquid p̄ iusticia offertur deo nō de
bet impedire iusticia: sed iuuare. Quid aut prodest attenuare corpus abstinē
tia si animus intumescat superbia. Quam laudē merebimur de pallore tesu
nij: si liuidi sumus inuidia: Quid virtutis habet vinū non bibere: z ira atq;
odit inebriari: Tunc itaq; preclara est abstinentia: tunc pulera z magnifica ca
stigatio corporis cū animus est mundus a vicijs. Hec Hieronymus. Et parl
ter Leo papa in sermone. vij. decimi mensis: qui incipit. Cum de aduentu re
gni dei: sic ait. Quotidiano em dilectissimi experimento probatur porus satie
rate aciem mentis obrundi: ciboz nimietate vigorē cordis hebetari: ita vt de
lectatio edendi etiā corpōz p̄traria sit salutē. nisi ratio temperatiē obssat ille

Vinū est
Triū iuue
nibz z pu
ellis.

Aurea p̄
ba.

ebri. hec Leo. Hinc s. Tho. in. ij. q. cxlvij. ar. j. vbi mouet dubiu. Utrum
 materia sobrietatis sit porus: de sic. Nomen sobrietatis sumit a mensura. Dicit
 em aliqs sobrius quasi bria. i. mensura seruans: z ibo illa materia spealiter sibi
 sobrietas ascribit: in qua maxime laudabile est mensura seruare. Imoi aut est
 potus inebriare uales: qz eius vsus mensuratus multu cofert: z modicus exces
 sus multu ledit: qz impedit vsum ronis magis etia q excessus cibi. vnde Eccl.
 xxxj. c. Sanctas est aie z corporis sobrius potus. Vinu multu potatu irritatio
 nem z ira z ruinas multas facit: z ideo specialiter sobrietas attendit circa potu
 No quecuqz sed cu q sua fumositate natus est caput turbare sicut vinu z oe
 qd inebriare pot. hec Tho. Silt Egidius romanus in. ij. lib. de regimine
 pncipu pre. ij. c. xij. de: q vinu immoderate sumptu tria mala facit. Primo ve
 nereia puocat. Cu ei corpe calefacto maior fiat incitatio ad actus venereos: vl
 nu qd maxime calore efficit immoderate sumptu incitat ad incotinentia nimit
 am: q sumptio vini inqntu uenerea puocat: tato magis in etate iuuenili q se
 nili cauenda est: qnto illa etas pnior est ad lasciuia q alia. Scdm malu qd in
 ducit nimia sumptio vini est depresso ronis. Na ascendenti fumositate vini
 ad caput turbat cerebrum: quo turbato deprimt ro nostra qntu ad suos actus: qz
 no possumus libere rone vri. Inde est q aliq plus offendunt animo q alij: qa
 habet debili caput. Tertiu malu qd ex vino cofurgit est lis: z dissensio. Tur
 bato em cerebro ex nimia sumptioe vini z amisso vsu ronis de facile prumpt
 in pba inordinata z cofurgit dissensiones z lites. Et tandē sic concludit Egid
 dius. In omi ergo etate cauendu est a nimietate cibi z ab immoderatioe po
 tus. Verutamē qz facilius adheremus his ad que ab infantia assueri sumus.
 Decet oēs patres z maxime reges z pncipes sollicitari circa regimen filioz vt
 ab ipsa infantia sic regant q sint abstinentes z sobrii. hec Egidius. Consequē
 ter Quidius in. j. li. de remedio amoris: de sic.
 Repozib medicina valet: data tepore psunt
 Et data no apto tepore vina nocet.
 Itē in. ij. li. de remedio amoris: ita inqt.
 Vina parat animos uenere nisi plurima sumas.
 Et stupeant multo: corda sepulta mero.
 Nutrit vento: vento restringit ignis.
 Teuts alit flamas: gradior aura necat.
 Quia q vinu ad uenerea puocat: lo antiquus nobilissime matrone romano
 ru vt lucretia: tullia: marcia: cornelia: portia: hortensia: antonia: z cetera no bibe
 bat vinu: imo illud fugiebāt q si uenenū. Propterea Valerius maximus in. ij. li.
 c. j. sic dr. Vinu vsus olim romanis feminis ignotus fuit ne in aliqd dedecus
 plaberent. Qz primus a libero patre intemperatie gradus ad incocessam uenere
 esse cofuenit. Et in. vj. li. c. ij. dr Valerius: q Detellus ciuis romanus uxorez
 ppria eo q vinu bibisset fuste pmissam interemit. Ro autez qre vsus vini apud
 romanos feminis phibeat: assignat a sero Tho. in. ij. q. cxlix. ar. iij. vbi dr.
 Sobrietas maxime reqrit in iuuenibz z mulieribz: qz in iuuenibz uiget zcupi
 scētia delectabilis ppter feruore erat. In mulieribz aut no est sufficēs robur
 mētis: ad hoc q zcupiscētijs resistat. In fm maximu ualeriu mulieres apud
 Romanos antiquus no bibeat vinu. hec Tho. Quapropter ualerius vbi su
 pra: ita subiugit. Sane quecuqz femia vini vsu imoderate appetit: z pcuti
 bus oibz tanua claudit: z delictis aperit. hec ualerius. Plinius qz in li. xiiij. d. naru
 ralī historia dr sic. Androcles sapia clarus ad Alexandru magnu scripsit: Intē
 peratā et cohibens. Vinu potatur rex memeto te bibere sanguine terre. Si
 cuti uenenū ē hoi cicuta tea z vinu. Quibz pceptis si ille obteperauisset. pfecto
 amicos in temulētia no interemisset. Proius vt iure dici possit: neqz vrbz coz

Vinu p
 uocat ve
 nereia.

Vinu de
 primis ro
 nem.
 Vinu ex
 citat lites

Nota.

Hec Quidius.

Datroē
 romancz
 fugiebāt
 vinum.

De remedijs cōtra

poris vitius aliud: neq; aliud voluptatib; pnciosius: si modus absit. hec Plin⁹ ni⁹. Et itez idē plin⁹ dī sic. Vino modico iuuant. nerui copiosiore ledunt: sic z oculi z stomachus recreant. Appetētia ciboz inuolat: tristitie: cure hebetant: vna expellit: somn⁹ cōciliat. hec Plin⁹. Ideirco Paulus apłs dans regulaz moderamētis Timotheo charissīmo discipulo suo circa potū vīni: sic ait. Nō adhuc aquā bibere: sed modico vīno vtēre ppter stomachū tuū: z frēqntes infirmitates tuas. j. ad Tim. v. ca. Sup q̄ textu sc̄us Tho. in cōmento aureo dīc: q̄ iste Timotheus erat nimie abstinētie: z ad vitandū carnis pctā corp⁹ mace rabat: qz scribit Eccl. ij. ca. Cogitauī in corde meo abstrahere a vīno carnem meā vt aiām meā trāsserā ad sapiām: deustareq; stulticiā. Et qz ip̄e Timotheus fuit infirmus rotat. sō Paulus dīc et. Nō adhuc postq̄ es infirmus aquā bibere: sed modico vīno vtēre: q̄ dīcat illud ad Rom. xij. ca. Rōnabile sit ob sequū vestrū. Propter qd̄ dīc. Vtēre vīno sed modico: qz dīcīc Eccl. xxxj. ca. Exultatio aīe z corpis: vīnū moderate potatū. Et itez ibidē. Amaritudo aīe vīnū multū potatū. Ideo dīcīc. Modico vīno vtēre ppter stomachū tuū z frē quētes infirmitates tuas. s. q̄ tibi ex abstinētia puenerūt. Sed dubitatio ant mū pulsat. Cū em̄ Paulus sanaret infirmos z mortuos suscitaret: Cur nō curabat Timotheū p̄ miraculū: sed p̄ vīnū medicīne? Rndet sc̄us Tho. in cōmento aureo sup hoc passū dīcēs: q̄ ex hoc dat̄ intelligi q̄ Paulus nō ad omēs vtēbat miraculis: sed qm̄ erat expēdēs ppter fidē catholicā. Et sic p̄z. q̄ occur rerūt de hoc quinto remedio scribenda.

Sextū remediū p̄tra luxuriā est negligere forme bonū ac desp̄icere vanū z supflūū ornatū vestīū gemmaz: atq; ceteroz localū.

**Nota au
reasnial
hieronym⁹.**

q̄ **Nota au
leues fe
minas.**

q̄ **Cōtra la
sciuitates
adolescē
tulos.**

Ula exterior supfluitas vani ornatus est interioris leuitatis indicium. Ideo mollia indumēta animi mollitiē indicāt. Excitāt quoq; mobiles mētes ad leuita: atq; corda hoīm inclināt ad cogitandū lascīvia. Vñ p̄ doctoz Hieronym⁹ p̄tra eos q̄ in similib; ornamētis occupant vehemēter tra scitur: z dīcīc talia oīno esse fugiēda cū sint libidīnose mētis indicia. Sed vide amispulcra atq; aurea dīcra eius. Nā scribens ad demetriā: eplā incipit. In ter oēs materas q̄ ab adolescētia: dīc sic. Fuge lascīviā puellaz q̄ ornant capī ta: crines a fronte demittūt: cutē poliūt: vt unīc pigmētis: astrictas habēt man cas: vestimēta sine ruga: soccosq; crispantes: vt sub noīe p̄ginali vendibilis pereant. Hores em̄ z studia dñaz plerūq; ex ancillaz z comitū morib; indicā tur. Illa tibi sit pulchra illa amabilis: illa habēda inter socias q̄ nescit esse pul cra q̄ negligit forme bonū z pcedens ad publicū: nō pectus z colla denudat: nec pallio reuelato: crines aperit: Sed que celat faciē z vix vno oculo q̄ vie ne cessarius est patēte ingredīt. Dubito an loquar: sed velim nolim: qz crebro fit dicendū est. Nō q̄ hec in te timere debcā: que istas forsitan nescias: ne vnq; au dieris: sed quo p̄ occasionē tui ceterē p̄monēde sint. Cincinatos pueros z ca lamistratos: z pegrinī muris olens pellīcula de quib; illud arbitriū est: nō be ne olet: q̄ semp bene olet. Quasi q̄sdam pestes z venena pudicitie p̄go deustet hec Hiero. Itēz in eadē eplā sic ait. Digna res risū imo plāctu. Incedētib; do minis: ancilla p̄go pcedit ornatioz: vt p̄ nimia cōsuetudine quā incōptam vlt deris dñam suspiceris. hec Hiero. Etia hieronymus ad gaudentiū de pas chatula puella p̄tēte destituta: eplā incipit. Causa est difficilis paruule sc̄i bere: ita inq̄t. Vtēris balneis: cute nitida: rubicundis genis incedis: carnibus vesceris: affluis diuitijs: preciosa veste circundaris: z iuxta serpentē mortifex secure dormitare te credis. Et pariter ad furiā de viduitate seruanda. In eplā que incipit. Obscecas līteris: dīcīc sic Hiero. Amore monillū atq; gemaz sericarūq; vestium transfer ad sciētā scripturaz ingredere terrā repromissā omīs lacte z melle manantē. Comede simīlam z oleū: vestire cū Joseph varijs